VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Julkisen talouden suunnitelma vuosille 2023–2026

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
19.4.2022

Talouden näkymät ja finanssipolitiikan linja

Julkisyhteisöjen rahoitusasema
suhteessa BKT:hen, %

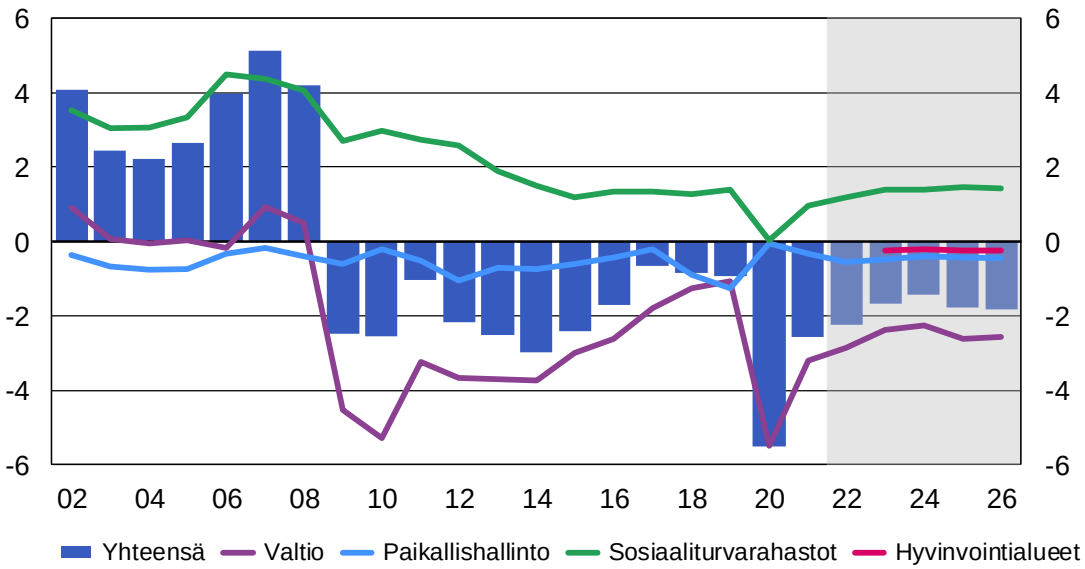

Lähde: Tilastokeskus, VM

VM34098

- Sota Ukrainassa heijastuu myös Suomen julkiseen talouteen taloudellisen aktiivisuuden hidastuessa ja varautumis- ja tukitoimien johdosta.
- Koronakriisin helpotettua julkisen talouden rahoitusasema on kohentunut ripeästi suotuisan taloustilanteen vetämänä. Rahoitusaseman koheneminen pysähtyy ja alijäämä alkaa jälleen kasvaa keskipitkällä aikavälillä.
- Julkisen velkasuhteen aleneminen pysähtyi viime vuoteen ja velkasuhde alkaa kasvaa uudelleen kuluvasta vuodesta lähtien. Julkinen velkasuhde on jäämässä korkeammalle tasolle kuin ennen koronavirusepidemiaa.
- Julkisen talouden menot ja tulot ovat rakenteellisesti epätasapainossa, ja siksi pidemmällä aikavälillä julkinen talous ei ole kestävällä pohjalla.

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Budjettitalouden menojen kehitys

- Vuonna 2023 budjettitalouden menojen arvioidaan olevan n. 79,7 mrd. euroa, mikä on n. 14,1 mrd. euroa enemmän kuin mitä vuodelle 2022 on budjetoitu (ml. ensimmäinen lisätalousarvio).
  - Menotason kasvu johtuu ennen kaikkea sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksesta, joka nostaa menojen tasoa v. 2023 alkaen n. 13,9 mrd. eurolla.
  - Lisäksi vertailua hankaloittaa se, että Venäjän hyökkäyssodan takia tehdyt n. 2 mrd. euron määrärahapäätökset (ml. arvio vastaanottomenoista) näkyvät vuoden 2023 menoarviossa, mutta ne huomioidaan vuoden 2022 menoarviossa vasta toisen lisätalousarvion yhteydessä.
- Vuosina 2023–2026 budjettitalouden menojen arvioidaan olevan keskimäärin n. 80,0 mrd. euroa (v. 2023 hintatasossa). Vuonna 2026 budjettitalouden menot ovat n. 79,9 mrd. euroa (v. 2023 hintatasossa). Kehyskauden menotasoa korottavat merkittävästi Venäjän hyökkäyssodan takia tehdyt määrärahapäätökset.

Valtiontalouden menokehykseen poikkeuslauseke:

Tätä julkisen talouden suunnitelmaa laadittaessa Euroopassa on sota. Tässä vakavassa ja merkittävästi muuttuneessa koko Eurooppaa koskettavassa turvallisuuspoliittisessa tilanteessa hallitus tekee seuraavan kehyspoikkeuksen:

Tilanteeseen välittömästi liittyvät maanpuolustuksen, rajaturvallisuuden, kyberturvallisuuden välttämättömät menolisäykset katetaan kehyksen ulkopuolisina.

Samoin Ukrainaan annettu apu, sotaa pakenevien ukrainalaisten auttaminen ja sotaan liittyvien pakotteiden välittömät vaikutukset valtion toiminnalle katetaan kehyksen ulkopuolisina.

Kehyksen ulkopuolisina rahoitetaan myös vuosien 2022–2023 määräaikaisia huoltovarmuuden kannalta välttämättömiä toimia, erityisesti investointeja, jotka samanaikaisesti sekä lisäävät kotimaista energiantuotantoa että tukevat uuden fossiilista energiaa korvaavan teknologian hyödyntämistä. Samoin näihin rinnastettavat äkillisen energiahintojen nousun takia tehtävät vuoden 2022 yksittäiset toimet sopeutumisen siirtymäajalla katetaan kehyksen ulkopuolelta.

Myös Euroopan unionin tasolla kiinnitetään huomiota Venäjän hyökkäyksestä Ukrainaan johtuviin toimiin Ukrainan tukemiseksi ja sotaa pakenevien pakolaisten auttamiseksi sekä muihin sodasta aiheutuviin seurauksiin. Samoin energian hinnan nousu herättää huolta unionin tasolla. Kansallisia toimia toteutetaan ottaen huomioon myös unionin tason linjaukset ja toimet.

Uuden kehyspoikkeuslausekkeen määrärahavaikutukset 2023–2026

Milj. euroa	2023	2024	2025	2026
Kyberturvallisuus	54	56	50	40
Rajaturvallisuus ja maanpuolustus	996	582	503	414
Maahanmuuttokokonaisuus	777	469	331	316
Huoltovarmuutta / vihreää siirtymää tukevat toimet	217	150	124	49
Energiahintojen nousun takia tehtävät toimet	8			
YHTEENSÄ (v. 2023-2026 yhteensä 5,1 mrd. euroa)	**2 052**	**1 258**	**1 008**	**818**

Vuosi 2023: Vaalikauden kehystä korotetaan poikkeuslausekkeesta johtuen 1 998 milj. eurolla (ei 2 052 milj. eurolla), sillä pieni osa maahanmuuttokokonaisuuden (etuus)menoista on jo lähtökohtaisesti kehyksen ulkopuolisia menoja.

Venäjän hyökkäyssodan aiheuttamat määrärahalisäykset: Maahanmuuttokokonaisuus

- Tehdyt määrärahalisäykset perustuvat päivitettyihin olettamiin:
  - Tilapäisen suojelun hakemukset: 2022: 60 000 (vuoden 2022 jälkeen: 0)
  - Turvapaikkahakemukset:

    2022: 6 000 (+4 000 aiempiin olettamiin verrattuna)

    2023–2026: 5 000 – 5 500 / vuosi (+2 000 – 2 500)
- Määrärahalisäykset yhteensä 2023–2026: 777 / 469 / 331 / 316 milj. euroa
  - Sisältää mm. vastaanoton menot ja asiakkaille maksettavat tuet, Migrin toimintamenot, perusopetukseen valmistava opetus, varhaiskasvatus, kotoutumiskoulutus, valtion korvaukset kotouttamisesta, etuusmenot, turvapaikanhakijoiden oikeusturva ja perheenyhdistäminen (oikeusministeriö).
  - Menoihin liittyy suurta epävarmuutta. Määrärahatarve on riippuvainen mm. tulijoiden toteutuvasta lukumäärästä ja heidän työllistymisestään.

Työllisyyteen liittyviä toimenpiteitä (1/2)

- Julkisista työvoima- ja yrityspalveluista siirretään kertaluonteisesti 20 milj. euroa vuosina 2023–2024 TE-digihankkeen rahoitukseen.
- Lisäksi Työ- ja elinkeinotoimistojen toimintamenoihin siirretään 2,1 milj. euroa v. 2023–2024 työllisyyden kuntakokeilujen jatkamisesta aiheutuviin menoihin.
- Osana työllisyystoimia palkkatukeen tehdään EU:n valtiontukisäätelyn edellyttämät muutokset ja 100-prosenttista palkkatuen käyttöä rajoitettaisiin suurimpien taloudellista toimintaa harjoittavien yhteisöjen osalta, mikä vähentää julkisen työvoima- ja yrityspalvelun määrärahan tarvetta 10 milj. euroa vuodesta 2023 alkaen.

Työllisyyteen liittyviä toimenpiteitä (2/2)

- Määrärahoja kohdennetaan uudelle momentille 55 vuotta täyttäneiden työllisyyden edistämiseen:

  58,5 milj. euroa v. 2023 ja v. 2024 sekä
  60,6 milj. euroa v. 2025 ja
  62,8 milj. euroa v. 2026.

- Tästä muutosturvakoulutuksen (22 milj. euroa) rahoittaa Työllisyysrahasto, josta saatavat tulot on huomioitu työ- ja elinkeinoministeriön pääluokan tulomomentilla 12.32.99. Muu osa kokonaisuuden rahoituksesta on siirtoa määrärahamomenteilta 32.30.51, 33.20.50 ja 33.20.52.

Kotoutuminen

- Kotoutumisen ja työvoiman maahanmuuton edistäminen (32.50.03)
  - 2023: 5,9 me, 2024: 9,6 me, 2025: 15,9 me, 2026: 18,6 me
  - Ohjaus- ja neuvontapisteiden sekä kuntien moniammatillisen osaamiskeskustoiminnan rahoitusta jatketaan.
  - Kotoutumislain kokonaisuudistuksen lisäehdotuksiin varataan 1,7 milj. euroa v. 2024 ja 10,7 milj. euroa vuodesta 2025 alkaen.
- Valtion korvauksiin kotouttamisesta (32.50.30) varatut vuosittaiset määrärahat ovat kehyskaudella n. 170–190 milj. euron tasolla. Tämä on n. 20–45 milj. euroa enemmän kuin edellisessä kehyspäätöksessä. Määrärahatarvetta kasvattaa etenkin turvapaikanhakijoiden arvioidun määrän kasvu. Lisäksi määrärahatarvetta kasvattavat vuoden 2022 pakolaiskiintiön nosto 1 500 henkilöön ja Afganistanista evakuoitujen henkilöiden kustannukset, joiden yhteisvaikutus on vuosittain n. 4–10 milj. euroa.

Tuloarviot

- Sote-verouudistus siirtää pienentää kuntien verotuloja 14,9 mrd. euroa ja kasvattaa valtion verotuloja 14,6 mrd. euroa vuonna 2023. Jotta ansiotuloverotus ei kiristyisi sote-verouudistuksen takia, valtion ansiotuloverotusta kevennetään 0,3 mrd. euroa.
- Vuonna 2023 budjettitalouden tulojen arvioidaan olevan 72,2 mrd. euroa. Valtion verotulot kasvavat vuosina 2023–2026 arviolta lähes 3 % vuodessa pois lukien sote-uudistuksen vaikutus. Sekalaisten tulojen vuosikasvu on vastaavasti 1 %.
- Vuosien 2023–2025 verotuloarviot ovat 3,5 mrd. euroa korkeammat kuin edellisessä kehyspäätöksessä. Erityisesti ansio- ja pääomatuloverojen, arvonlisäveron sekä yhteisöveron tuottoarvioita on nostettu verrattuna edelliseen kehyspäätökseen. Muutos selittyy ennakoitua paremmalla taloudellisella kehityksellä.
- Verotulot ovat kehyskaudella kasvussa, mutta kasvu hidastuu kehyskauden lopulla talous- ja työllisyyskasvun hidastuessa.
- Sen sijaan energiaverotulot ovat v. 2026 0,5 mrd. euroa matalammat kuin v. 2023 johtuen verollisen kulutuksen laskusta sekä biopolttoaineiden ja sähkön kulutuksen kasvusta. Myös auto- ja ajoneuvoverotulot laskevat koko kehyskauden.

Valtion budjettitalouden tasapaino

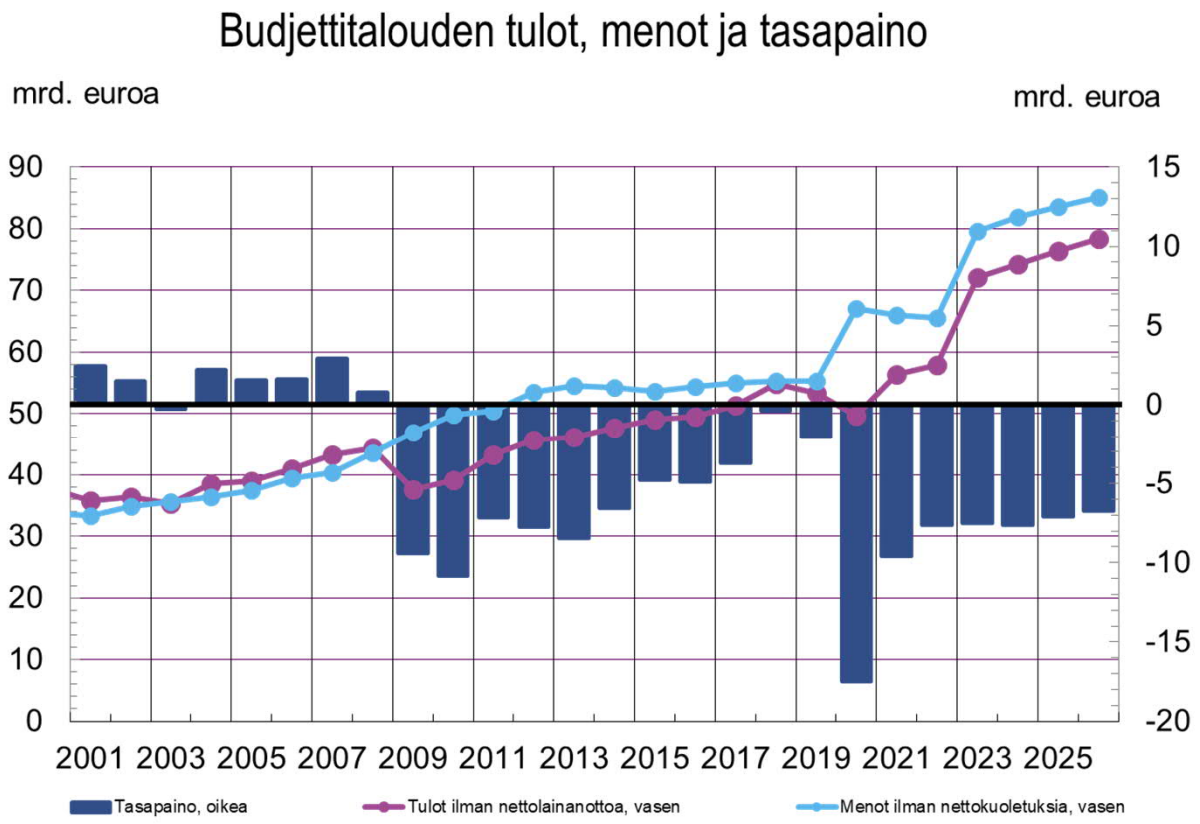

Lähde: Valtiovarainministeriö 13.4.2022

Tasapaino:

2016 (TP): -4,9 mrd. euroa

2017 (TP): -3,7 mrd. euroa

2018 (TP): -0,4 mrd. euroa

2019 (TP): -2,0 mrd. euroa

2020 (TP): -17,4 mrd. euroa

2021 (TP): -9,6 mrd. euroa

2022 (LTA): -7,6 mrd. euroa

2023 (JTS): -7,5 mrd. euroa

2024 (JTS): -7,6 mrd. euroa

2025 (JTS): -7,1 mrd. euroa

2026 (JTS): -6,7 mrd. euroa

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Valtion budjettitalouden velka

Valtionvelka nousee alustavan arvion mukaan noin 165 mrd. euroon v. 2026, mikä on noin 54,5 % suhteessa BKT:hen.

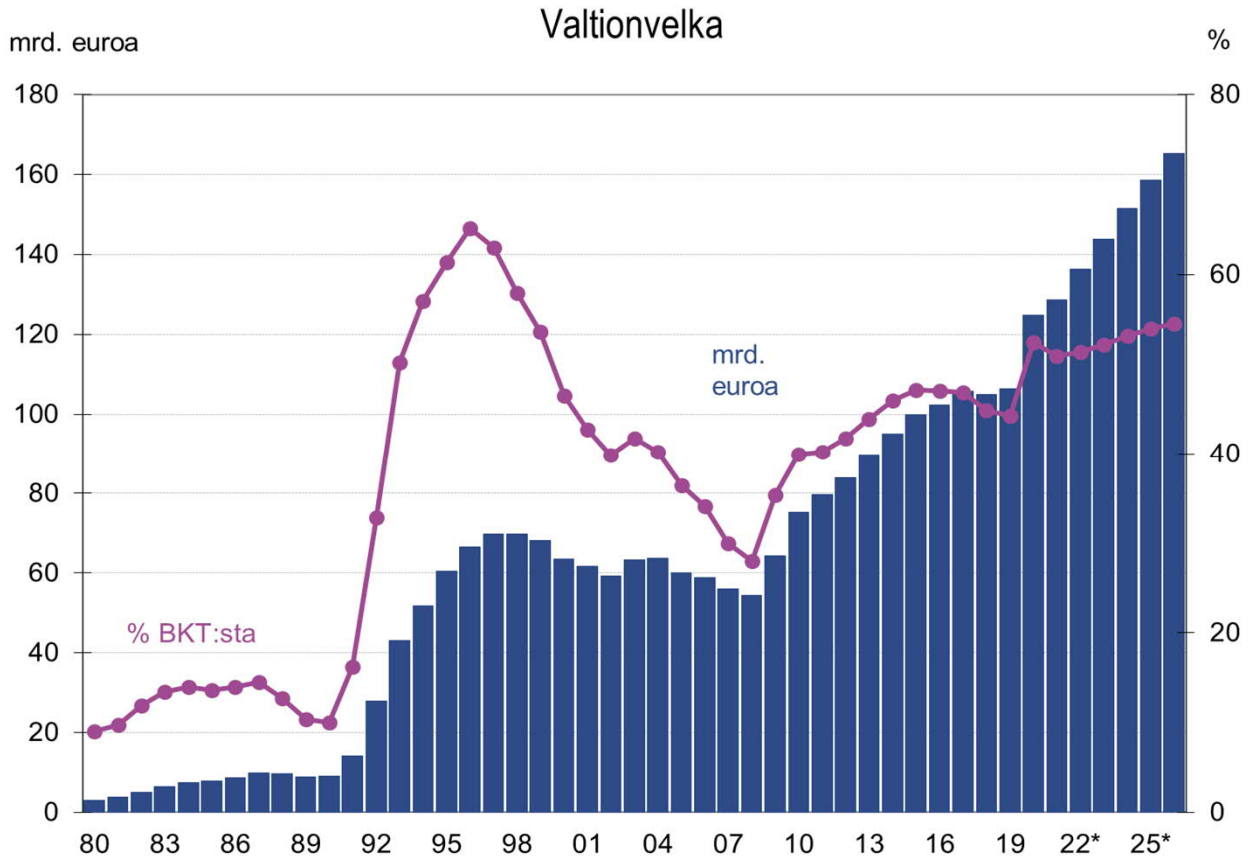

Lähde: Valtiovarainministeriö 13.4.2022

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Kiitos!